

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња: **Соња Ивковић**

Наслов: **Улога смисла за хумор у субјективном благостању**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовео комисију 8. 9. 2017., Наставно-научно веће Филозофског факултета, Универзитета у Новом Саду
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Весна Гаврилов-Јерковић , редовни професор на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, уже научна област Психологија, изабрана 29. 5. 2014. године, председник Др Душанка Митровић , редовни професор на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, уже научна област Психологија, изабрана 29. 5. 2014. године, члан Др Гордана Никић , доцент на Факултету за медије и комуникације Универзитета Сингидунум у Београду, уже научна област Социјални рад, изабрана 3. 10. 2011., члан Др Вељко Јовановић , доцент на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, уже научна област Психологија, изабран 29. 3. 2013. године, ментор
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Соња (Лазо) Ивковић
2. Датум рођења, општина, држава: 15. 6. 1984., Зрењанин, Република Србија
3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, дипломске академске студије психологије, дипломирани психолог - мастер
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2009., докторске студије психологије
5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:
6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Улога смисла за хумор у субјективном благостању
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл. Дисертација садржи 186 страна, 9 поглавља, 12 табела, 10 графикона, 1 фигуру, 457 референци и 3 прилога.

У Теоријском делу дисертације (од 7. до 60. стране) кандидаткиња је прво представила конструкт смисла за хумор и приказала кључне дилеме које постоје у области истраживања повезаности смисла за хумор и субјективног благостања (операционализованог преко Динеровог трипартитног модела који обухвата три компоненте: позитиван афекат, негативан афекат и задовољство животом). Након тога, кандидаткиња нуди могућа објашњења недоследних налаза досадашњих истраживања која су се бавила повезаношћу смисла за хумор и субјективног благостања и образлаже потенцијалну улогу особина личности и стилова хумора у овој релацији. На крају, кандидаткиња анализира улогу смисла за хумор у контексту негативних животних догађаја и образлаже потребу за истраживањем. Дакле, у Теоријском делу дисертације кандидаткиња разматра кључне конструкте и проблеме који постоје у домену истраживања смисла за хумор и субјективног благостања, и теоријски утемељено се бави дилемама и изазовима у овој области, а који се тичу недоследне везе хумора и благостања.

Емпиријски део дисертације (од 61. до 131. стране) садржи поглавља у којима су приказани *метод* (проблем и циљеви истраживања, узорак, процедура, инструменти, хипотезе, поступак анализе података), *резултати* (дескриптивна статистика и корелације између варијабли, анализе модерације у којима су провераване модерационе улоге стилова хумора и особина личности у релацији између смисла за хумор и индикатора субјективног благостања, као и анализе модерације у којима су провераване модерационе улоге смисла за хумора и стилова хумора у релацији између негативних животних догађаја и субјективног благостања), *дискусија* (у којој се дискутују добијени резултати стављањем у контекст налаза претходних истраживања и теоријских очекивања, наводе предности и ограничења спроведеног истраживања, дају смернице за будућа истраживања, и разматрају теоријске и практичне импликације добијених налаза) и *закључак* (у којем се сумирају добијени резултати и наглашавају проблеми и пристрасности изучавања хумора у психологији).

У Литератури (од 132. до 169. стране) је наведено 457 референци, од чега већину чине научни чланци у међународним часописима. У Прилозима (од 170. до 186. стране) кандидаткиња даје 3 прилога који садрже основне информације о истраживању које су давале испитаницима који су учествовали у истраживању, као и батерије инструмената који су коришћени у истраживању.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У првом делу Теоријског дела дисертације је на систематичан и прецизан начин представљен конструкт смисла за хумор. Кандидаткиња на почетку дефинише позицију смисла за хумор у контексту ширег конструкта хумора и даје сажет приказ схватања смисла за хумор током историје, као и кратак преглед теорија хумора, универзалности смеха и значаја хумора за функционисање људи. Кандидаткиња заузима критичку перспективу приликом разматрања смисла за хумор и анализира проблеме и изазове у дефинисању овог конструкта. Посебна пажња је посвећена вишедимензионалности смисла за хумор и проблематичном вредновању хумора као искључиво позитивне особине, који се неретко превиђају у овој области, а вероватно представљају важан чинилац који доприноси недоследним и нејасним резултатима претходних истраживања. У оквиру анализе проблема вишедимензионалности хумора разматра се Мартинов модел стилова хумора и кандидаткиња јасно образлаже како овај модел може да допринесе бољем разумевању улоге смисла за хумор у субјективном благостању. Додатно се разматра и проблем мерења смисла за хумор, јер већина досадашњих истраживања користи метод самопроцене, који има низ ограничења приликом мерења позитивно вреднованих особина као што је смисао за хумор. Кандидаткиња пореди самопроцену смисла за хумор и процену од стране других и правда оправданост комбиновања ова два приступа у истраживањима. Након тога се у раду приказује Динеров трипартитни модел субјективног благостања и детаљно разматра улога смисла за хумор у субјективном благостању. У раду су опсежно и прецизно приказани резултати претходних истраживања повезаности смисла за хумор и благостања, уз јасну критичку дистанцу и анализу проблематичности закључака претходних истраживања. Посебно се наглашава недоследност резултата досадашњих студија и кандидаткиња нуди потенцијална објашњења ових недоследности, наглашавањем вишедимензионалне природе хумора и чинилаца од којих би могла да зависи веза хумора и благостања. Кандидаткиња на теоријски заснован и логичан начин уводи стилове хумора и особине личности као могуће чиниоце који модерирају повезаност смисла за хумор и благостања. Затим се приказују резултати досадашњих истраживања која су се бавила улогом смисла за хумор у контексту негативних животних догађаја, представљају се теоријски модели (резилијентности и емоционалне регулације) важни за разумевање хумора у контексту стресних искуства и наглашава се недоследност претходних истраживања која су проверавала протективну улогу смисла за хумор. На крају рада се на јасан начин образлаже потреба за истраживањем. Може се закључити да је теоријски део рада написан уз критичку дистанцу која је неопходна приликом бављења хумором, јер је код бројних истраживача приметан пристрасан став о хумору као искључиво позитивној карактеристици, чија улога у благостању и стресу се (неоправдано) не доводи у питање. Кандидаткиња у теоријском делу рада избегава ову замку, анализира могуће разлоге недоследних резултата претходних истраживања и проблематизује повезаност између смисла за хумор и благостања, разматрањем улоге модераторских и контекстуалних фактора у овој релацији.

У Емпиријском делу су на почетку јасно формулисани проблем и циљеви истраживања, који су се тичали испитивања природе повезаности смисла за хумор и субјективног благостања, провере модераторске улоге стилова хумора и особина личности у овој релацији, као и повезаности смисла за хумор и субјективног благостања у контексту негативних животних догађаја. При том, један од специфичних циљева истраживања је био и провера да ли добијени резултати зависе од начина процене смисла за хумор. Након приказа узорка, кандидаткиња детаљно приказује процедуру прикупљања података. Једна од великих снага овог истраживања је мултиметодски приступ процени смисла за хумор, јер је осим самопроцене коришћена и процена од стране других, у условима високе еколошке валидности (школском контексту). Приказ инструмената и поступка анализе података је у складу са АПА-6 стандардима. Хипотезе су детаљно образложене и изведена су прецизна очекивања у складу са теоријским моделима и налазима претходних истраживања. Резултати су представљени у складу са стандардном

праксом у психолошких истраживањима корелационог типа: од приказа дескриптивних показатеља и корелација између варијабли, ка резултатима основних анализа, које се у овој дисертацији односе на анализе модерације путем хијерархијских регресионих анализа. Табеле и графикони којима су приказани резултати модерационих анализа су представљени јасно и у складу са стандардима који се тичу приказа резултата статистичких анализа. Сваку табелу и графикон прати детаљан текст којим се сумирају добијени резултати.

Дискусија је кохерентна, утемељена и квалитетно организована према циљевима који су постављени пред ово истраживање. Добијени налази се дискутују повезивањем са резултатима претходних студија и стављањем у контекст очекивања теоријских модела битних за ово истраживање. Кандидаткиња добро образлаже предности и ограничења спроведеног истраживања и даје корисне смернице за будућа истраживања. На крају дискусије се представљају импликације добијених резултата, како теоријске тако и практичне, и нуди се закључак у чијој основи је наглашавање потребе да се истраживањима хумора приступа критички и непристрасно, јер бројни аутори износе закључке о смислу за хумор као искључиво адаптивној особини и вреднују га као позитивну карактеристику, иако су корелације између хумора и благостања у највећем броју истраживања ниске и недоследне.

У раду су коришћене релевантне референце, које су у списку литературе наведене у складу са АПА-6 стандардима. На крају дисертације су приложени инструменти који су коришћени у истраживању, што омогућава читаоцу да стекне увид у конкретан садржај ставки и начин процене конструката.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Вукобрат (Ивковић), С. (2013). Инкрементална ваљаност задовољства животом у односу на особине личности у предикцији стилова хумора. *Примењена психологија*, 6(2), 121-138.

Ивковић, С., Симић, Ј., & Лакатош, А. (2014). Хумор на радном месту – A little party never killed nobody. *На путу ка добу знања*, Сремски Карловци: Факултет за менаџмент.

Јовановић, В., Вукобрат (Ивковић), С., Брдарић, Д., & Бошковић, И. (2011). Неуротицизам, усамљеност и задовољство животом: шта сад хумор има с тим? *20. Дани Рамира и Зорана Бујаса*, 7-9. април, Загреб: Хрватска.

Ивковић, С., & Брдарић, Д. (2014). Самопроцена и процена од стране других у контексту смисла за хумор – „Драга, да ли ћеш веровати својим очима или мени?“. *61. Научно-стручни скуп психолога Србије*, 28-31. мај, Златибор.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу резултата добијених у овом истраживању, може се закључити да особе са израженијим смислом за хумор, мереним и самопроценом и проценом од стране других, извештавају о већем задовољству животом и чешћем доживљавању пријатних емоција. При том, важно је напоменути да је ова повезаност слабог интензитета. Показано је да је виши ниво смисла за хумор повезан са ређим доживљавањем непријатних емоција само када је мерен проценом од стране других, али је та повезаност такође ниског интензитета. Дакле, резултати корелационе анализе показују да је смисао за хумор повезан са индикаторима субјективног благостања, али да је та повезаност слаба и недоследна и да зависи од метода процене смисла за хумор. Ови налази говоре о оправданости увођења модераторских варијабли приликом испитивања везе између хумора и благостања. На основу анализа модерације, може се закључити да стилови хумора не представљају робусне модераторе везе између смисла за хумор и субјективног благостања и да нису чиниоци којима се могу објаснити недоследни резултати досадашњих истраживања. У прилог овом закључку говори резултат да је статистички значајан (али мали) ефекат модерације добијен само у анализи самопоражавајућег стила као модератора везе између смисла за хумор и позитивног афекта. Са друге стране, резултати показују да особине личности представљају важне чиниоце који могу да објасне недоследне резултате досадашњих истраживања везе између смисла за хумор и благостања. Налази добијени у овој дисертацији указују да екстраверзија, савесност и отвореност ка искуству представљају значајне модераторе повезаности између смисла за хумор и позитивних индикатора субјективног благостања. При том, ефекат екстраверзије је доследан и независан од начина процене смисла за хумор. На основу резултата је могуће закључити да је приликом истраживања смисла за хумор и благостања метод процене хумора од изузетне важности, јер се не добијају исти резултати када се хумор мери самопроценом и проценом од стране других. Додатно, налази подржавају идеју да је субјективно благостање неопходно посматрати као вишедимензионалан конструкт, јер смисао за хумор остварује доследније везе са позитивним индикаторима субјективног благостања, него са негативним афектом.

Резултати који се тичу тестирања протективне улоге смисла за хумор и стилова хумора у контексту негативних животних догађаја показују да смисао за хумор и стилови хумора немају доследну и снажну протективну улогу, односно да не представљају факторе који одржавају благостање особе високим када је изложена непријатним животним искуствима. Добijени резултати у целини указују да су тврдње о универзално позитивним ефектима смисла за хумора на благостање особе претеране и неосноване. Резултати доводе у питање операционализацију смисла за хумор као искључиво позитивне и адаптивне карактеристике, наглашавају потребу за уважавањем контекстуалних фактора и указују на неопходност увођења комплексних нацрта у истраживања смисла за хумор и благостања.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати истраживања су квалитетно приказани и протумачени у складу са стандардима приказа и тумачења резултата научног рада.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Дисертација представља оригиналан допринос науци зато што нуди објашњења недоследних резултата претходних истраживања која су била усмерена на проверу улоге смисла за хумор у субјективном благостању. Ова дисертација има важне импликације за будућа истраживања у области смисла за хумор, јер јасно показује да су истраживања повезаности хумора и благостања која не узимају у обзир контекстуалне чиниоце ограниченог домета и да је за расветљавање улоге смисла за хумор у субјективном благостању неопходно уврстити чиниоце (тј. модераторе) од којих ова веза може да зависи.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Дисертација нема недостатке осим ограничења која су наведена у поглављу Дискусија. Утицај ових ограничења на резултате истраживања није значајан.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Весна Гаврилов-Јерковић, редовни професор,
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Др Душанка Митровић, редовни професор,
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Др Гордана Никић, доцент,
Факултет за медије и комуникације Универзитета Сингидунум у Београду,

Др Вељко Јовановић, доцент,
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.